

REDACȚIA

ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:

acți și garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia-ooră 4 cr. și timbru
de 90 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sânt a să plăti
înainte.

Scrisori nefracate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul II.

Număr de Duminecă

Nr. 12.

ȚARA FERICITA!.

(L-u) Fericită numai pentru —
domni. Și pentru acestia însă numai
când ei sunt Unguri și țin cu stăpâ-
nirea. Cine-i împotriva stăpânirii, vai
de el. Șapte vieți de-ar avea, și-i
vor scoate sufletul ș'atunci. Pentru-că
gendarmi, finanți, executori, procurori
și câte alte tistii ungurești toate, n'au
altă chemare, decât să prigonească.
Teamă nu au de nimeni. Judecăto-
riile mai înalte nu le fac nimic, ori-
ce ticăloșie ar săvârși.

În cele din urmă nu-i păcat să
trăiască bine și domni, ba mai ales
domni. De aceia-s domni. Să nu
trăiască însă furând țara ori despoind
poporul muncitor.

Ear' furtișaguri ca în Țara-Un-
gurească nici în Turcia nu se pome-
nește. Nu-s decât puține zile de când
un înalt slujbaș din minister (Petkó)
a fost osândit pentru-că a furat până
și cărți din minister (mită va fi luat
fără nici o sfilă), deși avea plată
grasă, și eată, acum este căutat un
alt înalt dirigător ministerial, direc-
torul hergheliei dela Făgăraș, care
după-ce a furat în doi ani ca la
10.000 fl. (atâta s'a descoperit până
acum!), s'a făcut nevăzut. Ia-l de
unde nu-i! Deși avea plată ca la
6000 fl. pe an, el fura din greu. Ce să
facă omul? Numai pe țigari s'a do-
vedit că a cheltuit într-o singură lună
400 floreni. Ce să-i faci? El Ungur
și domn, obișnuit să creadă că țara
asta-i lăsată de Dumnezeu să îngrășe
pe toți nemernicii și trântorii, să adă-
postească cu dragoste pe toți hoții
numai Unguri să fie.

Dar', se va zice: dacă a furat, a
și pățito: a trebuit să ia lumea 'n
cap, ear' dacă 'l vor prinde, ajunge
la 'ntunic! Așa-i. Numai că cu
domni și legile sunt mai bune. Unui
nenorocit de țeran, ai cărui copii
poate că n'au ce să mănânce, i-se
croiește 2—3 ani de va fi furat numai
un purcel. Un domn de cei mari
scapă câte-odată cu 2—3 ani, de și a
furat atâta, că un sat întreg s'ar fi
putut hrăni cu cât el a prăpădit
singur.

Dar' nici acestea toate nu sunt
incă nefericire mare. Ci țeara și po-
porul suferă pe urma așa ziselor fur-
turi acoperite de lege... Pământuri
întinse se arendează domnilor cu preț
mai nimica! Mii de suflete ar putea să
trăiască, ba chiar să scape de foame
din cât stăpânirea dă unui domn
eacă așa, ca să aibă și el — "de
petrecere".

Vom da o pildă ce ni-se înfățișează
chiar de foaia ungurească „Budapesti
Hirlap".

În numărul de la 29 Martie numita
foaie descrie în culori nu se poate
mai triste viața nenorocitelor Rutheni
de prin Verchovina, un colț de țeară
între comitatele Zemplen și Maramureș.
Ei nu numai că nu au pământ destul și
astfel aproape în fie-care an mor cu
mille de foame, dar' și câtă sēmănătura

pot face, le-o strică urșii, mistreții
(gligani) și alte fiare sălbatice, ba
chiar și vitele ce au în bățatură le
mănâncă lupii ori urșii, ear' ei n'au
cum să se apere, pentru-că deși în
nenumerate rânduri au cerut voie
dela minister să poată ținea armă,
nu li-s'a îngăduit. Și știți de ce?
Ca nu cumva să împuste venat din
pădurile întinse de p'acolo, cari toate
— un colț de țeară — îi sunt date
în arândă contelui Széchényi pentru
prețul de 1000 fl. Vorba e, că Szé-
chényi e domn, și încă de cei mari
și ce-i pasă stăpânirii că Rutheni mor
de foame, că-i mănâncă lupii? Lucrul
de căpetenie este ca „groful" să
aibă unde vîna, și să fie vînat mult
în pădure, ca la prilegiuri când în-
vita la vînătoare și alți magnați, să
aibă cu toții bucuria de a putea îm-
pușca ca în grămadă.

Eată ce serie din cuvânt în cuvânt
ziarul unguresc:

„Dacă și-ar lua odată ministrul Daranyi
osteneala să călătorească în trăsură vara
prin Verchovina, și-ar putea face închi-
puire de lupta grea ce trebuie s'o poarte
nenorociții de Rutheni pentru a-și apăra
pânea și vieța împotriva animalelor sălba-
tice. Indată ce se face seară, pe holde ap-
rind în toate părțile focuri mari, să ardă
cu flacări până dimineța. Lângă focuri
fac ridicături, din petri și lemne, se urcă
în vrful lor și strigă toată noaptea, cât îi
lasă puterile, să sperie astfel animalele săl-
batice. Chiar lângă foc, vieța le este a-
părată numai prin faptul că stau sus pe
ridicături. Mistreții mulți ori lupii i-ar
sfășia altfel. Când se face ziuă, sălbăți-
ciunile se retrag în pădure. Țeranul a-bea
poate dormi un cias două, căci zua în-
treagă stă la sapă ori la plug, asudând, ca
de seară ear' să privegheze. Dacă și-ar
putea apăra cel puțin pânea. De multe ori își
perd însă chiar și vieța, în ghiarele ur-
șilor... Tristă vieță!..."

Eată icoana adevăratei vieți din
Țeara-Ungurească: fericită pentru
domni, și sfășietor de tristă pentru
popor.

Si aceasta așa va merge câtă vreme
popoarele nu se deșteaptă, ci țeranii
în toate părțile se lasă prostiți, în-
cât pentru un papricas și un rachiu
se duc la alegere și își dau votul
pentru oamenii stăpânirii care îngă-
due în țeară asemenea fărădelegi și
mișelii.

Împotriva lui 11 Aprilie. Se scrie din
Budapesta că nu numai deputații kossuth-
iști îndeamnă pe Unguri să nu serbeze ziua
de 11 Aprilie, ci și „floarea națiunii", stu-
denții. Zadarnic rectorul universității Her-
czeg Ferencz a căutat deci printr'un lung
articul, publicat săptămîna trecută în mai
multe foi ungurești, să convingă tinerimea
că trebuie să serbeze și să-și arate astfel
iubirea către tron. La 30 Martie tinerimea
universitară a ținut o mare adunare, în care
a declarat, că nu va serba ziua de 11 Aprilie,
nu va trimite deputațiune să-l felicite pe
M. Sa Monarhul. În capul mișcării studen-
ților stă chiar fiul deputatului guvernamental
Mandel Pál, apoi Ungur ca Wolffner, tot de
cei veniți aici d'odată cu Arpad.

Între altele, studenții au zis: „Da, 'l-am

fi felicitat pe M. Sa, însă numai dacă la 15
Martie ar fi venit între noi."

Vorba e, că guvernul a pățit-o: a adus
o lege contra căreia mai tare uneltesc acum
chiar Ungurii! Așa-i trebuie. Bine înțeles,
naționalitățile nu vor serba nici ele. Departe
d'a simți bunătățile constituțiunei, ele simt
numai prigonirile unui guvern sălbatic.

Pentru alegătorii! Atragem aten-
țiunea tuturor plătitorilor de dare, că
până în 15 Aprilie st. n. să-și
plătească darea de pe anul 1897,
căci cei ce până în aceea zi nu și vor
fi plătit darea, vor fi șterși din lista
alegătorilor, și așa lipsiți de drepturile
de alegere. Deși noi nu alegem la Dietă,
dar' cu atât mai ales trebuie să ne pu-
nem toate puterile pentru a avea vot la
alegerile comitatense, prin cari ni-se pun
solgăbiraiele și în genere domni de la
comitat.

Totodată apelăm la preoșimea noastră
să îngrijească de reclamarea drep-
tului eredincoșilor lor în casuri
de lipsă, când adevărat ar fi pe nedreptul
lăsați afară din listă.

În sfîrșit apelăm la on. preoșime și
învățătorime să-și valideze acum la
rectificarea listelor de viriști dreptul
de a li se socoti contribuția dublu,
căci notarii de regulă li-o socotesc nu-
mai simplu, dacă preoșii respectiv nu și
vor umbla în rënd și nu vor cere înad-
dins a se socoti dublu contribuția. Noi
până acum rămăneam cu dreptul în
mâni, scoși spre a intra în locul
preoșimei noastre îndreptătită, alții în
congregațiunea comitatensă, ca să ne
pună tot domni străini și să arunce fel
de fel de contribuții millenare și pentru
scopuri străine pe spinarea bietului po-
por care geme sub greumântul dărilor
multe.

PROCES DE PRESĂ CONTRA SAȘILOR.

Cluj, 29 Martie 1898.

Azi ar fi avut să judece curtea cu ju-
rași de aici procesul intentat în contra
ziarului „Bistrizer Zeitung" pentru
agitație.

Pertractarea însă care promitea a fi
interesantă, s'a amēnat, deoarece ce dintre
acusaiți s'a prezentat numai Dr. Kelb,
editorul foil.

Redactorul responsabil Fr. Clemens
prin o epistolă a înștiințat că e bolnav.

Președintele tribunalului după aștep-
tare de o oră — la propunerea procu-
rorului — amēnă pertractarea și or-
dinează deținerea și arestarea pre-
ventivă a redactorului Clemens și
a tipografului Botschar, deși primul
la scrisoarea sa de scuză a adăturat a-
testat medical, pe care însă procurorul
l'a declarat de „necorespunzător adevē-
rului" va să zică fals.

1848.

30 Martie.

Pojon.

Seara tinerimea s'a adunat în promenadă
și a ars recriptul regal. O altă parte a tîne-
rimii căuta să pună mâna pe Zsedényi, ca
să-l ucidă, fiind-că contrasemnase recriptul.
Abia i-au putut liniști Kossuth și Deák,
spunându-le că Zsedényi a făcut în interesul
națiunei atâta, cât a putut.

Pesta.

Seara la 10 oare a sosit din Pojon vestea,
că regele Ferdinand și-a retras promisiunea
dată cu privire la formarea ministerului
ungar independent. Ferberea și agitațiunea
produsă de această veste e colosală. Po-
porul s'a adunat în fața casei orașului și
striga:

— La arme! la arme! suntem tradați!
Tradare infamă!

Unii voiau să tragă clopotele într-o dungă;
mulți injurau guvernul austriac și pe cei
din Burg. A succes însă liniștirea masselor,
după ce Szemere, spunend că recriptul re-
gal e tradare infamă, a făcut următoarea
propunere: 1. Să se redigeze o proclama-
țiune, că patria e în pericol; 2. fie-care
cetățean să fie îndatorat a face serviciu în
garda națională; 3. pravul de pușcă de prin
toate prăvăliile să se confisce și 4. miliția
să nu fie atacată.

Conform unei ordonanțe a locotenenței,
prelegerile la universitate au să se țină de
aci încolo în limba maghiară.

Viena.

Politia de curte e disolvată.
În Burg s'a ținut conferință de seara
până a doua zi dimineța. Sub președința
archiducelui Francize Carol și Ludovic au
luat parte la conferință palatinul, împreună
cu Baththyányi, Eötvös, Széchényi și Deák,
pentru apărarea curtei era present la con-
ferință vice-cancelarul Szögyenyi.

Greutățile principale se iveau în jurul
afacerilor financiale, militare și în privința
listei civile. După asigurările date însă de
Széchényi și Eötvös despre loialitatea ma-
ghiarilor, archiducii s'au învoit, ca dorințele
maghiarilor să fie satisfăcute, dar' vice-
cancelarul a fost îndrumat să concipieze
numai de-cât recriptul.

După cum spune Bartal, palatinul archi-
duce stănd la spatele vice-cancelarului și
auzindu-l cum se bocește pentru darea
concesiunilor. I-a zis, că toate acestea sunt
date numai pe timp provisor și că schim-
bându-se împrejurările vor putea fi retrase
și concesiunile.

Lugoș.

„Morgenröthe", transformat în ziaru po-
lic, spune că românii au dat asalt asupra
casei orașului și au destituit oficanții.

Brașov.

Românii au ținut eri o conferință intimă,
în care s'a propus să se adreseze magistra-
tului recercare, ca să întrevină la univer-
sitatea săsească pentru o mai grabnică
sanționare a causei române, adevăată eman-
ciparea Românilor din fundul regiu. Din
causa neînțelegerilor dintre cei presentți la
conferință, nu s'a luat nici o hotărâre;
propunerea a rămas baltă.

Blaj.

Profesorii de aici au subscris o petițiune
cătră episcopul, prin care acesta e rugat să
întrevină la dietă spre a mijloci și Românilor
drepturi constituționale.

Orăștie.

Ungurii agită pentru uniune. S'a ținut în
această cauză o conferință comună a sa-
șilor și ungurilor, dar' nu s'a putut face
nici o învoeală.

DELA SÊRBI.

Sêrbii la 1848. — Cererile lor. — Ademeniri ungurești.

Novi-Sad, 15/27 Martie 1897.

Intemplantarea a vrut astfel, acum cinci-zeci de ani, că și noi Sêrbii, în persoanele părinților noștri, ne-am adunat aici, în centrul vieții noastre naționale, în ziua de 15 Martie, dar' după stilul vechiu, spre a ne formula și încheia dorințele, ce clocoțeau înădușite în toate spiritele și inimile în primăvara aceea pentru toți memorabilă din 1848. Se adunaseră atunci în Novi-Sad câteva sute de reprezentanți d'ai comunelor noastre, trimiși din alegere liberă, cari, în sufletești de adierea vântului libertății ce străbătu din apus, plini de speranțe cuprinseseră rezultatul chibzuirilor în 16 puncte...

Eată conținutul lor pe scurt: *Să li-se recunoască Sêrbilor în această țară și să li-se garanteze prin lege individualitatea națională, să ni-se recunoască și garanteze prin lege nealterarea și libertatea bisericii noastre ortodoxe* precum și egala îndreptățire a ei cu celelalte confesiuni creștine; ear' ca urmare a acestora, dreptul de a se întruni regulat *congresul nostru național bisericesc fără învoire prealabilă din partea cuiva, alegerea liberă a metropolitului, a episcopilor, precum și a celorlalți dignitari naționali.* În sfrșit Dieta țării să ne aproabe prin lege organizația congresului nostru, așa precum și-o va alcătui el însuși; toate drepturile și libertățile, de care se bucură cetățenii acestei țări, să fie extinse și asupra confiniului milităresc, astfel ca și acolo să-și iee stăpânire deplină egală-îndreptățire.

Când deputația sêrbească venise la Pojon, în 28 Martie (8 Aprilie), spre a așterne dietei aceste cereri, fusese, nu-i vorbă, primită cu vorbe dulci, dar' n'am rămas mult în amăgire în privința speranțelor noastre, căci în convorbirea privată ce o avură ai noștri cu Kossuth după ședința dietei, detronătorul dinastiei li-a zis în ton răsădit, că *el în nici un chip nu e dispus a recunoaște altă nație decât cea maghiară, ba înfuriându-se și mai mult, le aruncase vorba: „Să hotărască sabia între noi!”*

Așa înțelegea „geniul” națiunii „libertatea, egalitatea, frăția”. Ei bine, ce le rămânea a face națiunilor celorlalte față cu această lozincă de „robie — nedreptate — nefracție” a trușăului tiran? Trebuia negreșit să vină *Vilagoș*-ul, unde Ungurii au depus arma, pe când, dacă aplicau în mod cinstit, sincer, adevărat, și la noi acele 3 cuvinte, nu exista ura.

Mârșăvenia caracterului său ienicesc și-a

dovepit-o însă Kossuth și mai pe urmă, când apăsa asupra tuturor absolutismul (vai! că era de 50% mai bun, mai drept, mai cinstit prin urmare mai de preferit decât constituționalismul jidano-liberal de azi!). Căci știut este, cum în timpul acesta earăși ne momia pe toți Nemaghiarii cu promisiuni goale; știm cum scria din pribegia lui, cum trimetea emisari pe la Belgrad, București și alte orașe să înșele pe oamenii de stat ai conaționaliilor noștri, oferindu-le alianțe peste alianțe și promițând verzi și uscate pentru noi. În sensul acesta și-a instruat intrigantul detronător și pe ai săi de acasă, dându-le sfat a ne momi, a se fățări înaintea noastră, a ne înșela — pentru a căta-oară?

Când le mergea cevași mai rău — se țelegă după închipuirea lor — de cât nouă, hai! pune-te pe înfrățiri și îmbrățisări bizantine. Să nu povestec de cât cum era în anii șezezeci. La adunările tinerimei sêrbești veniau să asiste și reprezentanți ai tinerimei maghiare, *propovăduind „frăția” cu Sêrbii.* În Budapesta se țineau întruniri de studenți maghiari, sêrbi, români și slovaci, unde s'a toastat și cântat întru „libertatea, frăția și concordia” tuturor națiunilor patriei comune. La petrecerile studențimeii sêrbești din Budapesta înainte de 1867 veniau să iee parte contele Andrassy Gyula, Jókay M. și Coloman Tizza, pre cum și alți oameni de vază și de stat din cei mai de frunte ai Maghiarilor. Ei bine! din ce oare considerație o făceau acestia? Din dragoste? Aș! și-ai găsit'o. Fățărnicie bizantină, înșelăciuni patriotice! S'a dovedit asta în cei din urmă 31 ani earăși cu vârf și indesat, de când li-a ajutat norocul!

— vici.

Reflexiuni.

Suntem rugați să publicăm următoarele:

I.

În n-rul 16 al prețuițului d-voastră ziar a apărut o corespondență intitulată „Nepăsarea crește”.

După-cum binevoii a spune în nota ce i-ai făcut, această corespondență vi-a venit dela un preot pe care îl numiți „distins”.

Preotul din vorbă începe cu laude la adresa poporului român.

Da, într'adevăr poporul și numai el a fost acela care după-cum zice un învetaț: „s'a luptat mai mult pentru limbă decât pentru viață”. Onoare lui!

„Fost-au preoții apostolii poporului în bi-

serică și afară, cu cuvântul și cu făpta”, continuă mai departe „distinsul preot”.

Da, așa este, preotul trebuie să fie apostolul, păstorul cel bun al turmei cuvântătoare, care trebuie în tot'dauna să o păzească de lupii cei-ce vor să o răpească, căci la din contră este numai un năimit.

Preotul român, care ca și alți slujbași ai poporului, trăește din sudoarea lui, trebuie dar' în ori-ce timp și între ori-ce împregiurări să-și pună sufletul pentru popor.

Știm cu toții, prin ce încercări grele a trebuit să treacă națiunea română până a ajuns la starea de azi, știm că în acele timpuri de grea încercare unica inteligență română a fost preoțimea.

Nu aș avea nimic de zis la toate aceste laude, fiecare om se poate lăuda după plac. Distinsul preot însă mi-se pare, că prea judecă pe frații săi, și aceasta mă face să iau cuvântul.

Știm, că numai în limba sa trăește o națiune.

Nu numai până când va trăi poporul român cu limba sa română, va exista, căci „naționalitatea — își exprimă caracterul său prin limbă, carea li servește de scut apărător contra acelora, cari ar voi să o atace”. (Programe de la paix européenne 1867).

Să consultăm istoria să vedem cum a apărut preoțimea — ca cea întâiu chemată — limba națională, viața națiunii, în timpurile de grea încercare.

Eată ce ne spune ea:

„După sinodul dela Florența întemplantat în veacul al XV-lea, Teoctist Metropolitul Moldovei introduce în biserică română liturile ciriliane după-ve scoase pe cele latine strămoșești. Mai târziu și limba românească fu isgonită de prin bisericile românilor și în locul ei băgară cea slovenescă. Nu e de a te mira dară, că atâta întunecare a urmat între români” (Petru Maior. Disertațiune pentru literatura cea veche a românilor).

Întreb, se poate oare un atentat mai mare la viața noastră națională, decât isgonirea limbii românești din biserică română nimicirea totală a celor mai scumpe monumente, a cărților vechi cu litere latine străbune.

Prin cine a venit această nefericire asupra națiunii?

Se zice, că urzitorii acestei nefericiri au fost preoții de origine slavă.

Așa să fie! Națiunea română însă și-a avut preoții săi români în toate timpurile, de ce nu s'a aflat măcar unul, care vîzînd acest pericol să sară și să-și apere națiunea! Ce se întemplantă oare, dacă părășia și poporul limba străbună ca și preoții săi?

De ce a trebuit oare să vină princhipii calvini, ca să ne redea earăși limba națională în biserică? Unde au fost preoții, apostolii, cu cuvântul și cu făpta?

Un învetațor.

O explicație.

S'a scris aici despre iluminarea școlilor românești din Peșca rom. faptul, dar' nu de tot exact. Pentru întregire vin a constata, că nu numai la cele patru școli de băieți a fost iluminat, ci și la școlile de fetițe anume a D-nei Emilia Ciorogariu și Constanta Pop. Și iată cum:

Președintele Comitetului parochial Igrășan Elec cu sfetnicul său Eftinescu au dat porunca să se ilumineze școlile, și la acest mandat a fost nevoit episcopul Vichenție Ciorogariu, carele stă sub porunca comitetului parochial, să trimită lumini pentru toate șase școlile. În interesul adevărului și mai știe că Vichenție Ciorogariu e acum de 60 ani, prin urmare ca prunc de 10 ani nu putea fi „mozgoș” în tabăra lui Kossuth.

Iar' meritul că acești domni au ajuns la fruntea comitetului parochial în Peșca rom. este al Ven. consistoriului și în special al reprezentanților săi Augustin Hamseu și Petru Truța, cari de dragul unui grec făcuseră îndemână uneltelor străine să ajungă la cărna bisericii românești.

Astfel acest comitet parochial pentru a căruia instituire atât de mult s'a ostenit greșit, diecesan are o specifică și mai înaltă misiune decât iluminarea ferestrelor și școlilor: a preface cele șase școli confesionale în comunale. Aceasta e cestiune de foarte scurt timp. Vorba e însă să se știe în chip și prin cine s'au prăpădit primele școli din diecesă.

Și ca acele școli să corespundă pe deplin intereselor mai înalte ale ideii de stat, va mai face și altceva și adăca se va înpreuna policitește Pecica rom. cu cea maghiară în oraș cu magistrat, aceia ce vor zice că românii cu avutul lor și cu școlile tot au să devină iobagii ungurilor. Așa e lăcrimă de dus și compania Igrășano — Eftinescu lucrează din răspuțeri să împlinească poruncile mai înalte.

Eată eu prooroc.

Cine sparge dar' bisericile părinților noștri?

Peșcanul.

Ei.

Mi-am zidit un mic palat:
Dragostea l'a ridicat,
În sufletul meu trudit
Unde de mult te-ai ivit.

Voiam în el să fi ascunsă,
De iubirea mea convinsă
Farmecul teu ângereșc
Numai singur să'l zăresc.

Când în credința mea aproape
Eram atât de mult convins,
Tu și-ai plecat a tale pleoșe
Și eu — am știut că sunt respins!
Arad, 31 Martie 1898.

A.

Notițe bibliografice.

„FOAIA POPULARĂ” — „ALBINA”. — „ENCICLOPEDIA ROMÂNĂ”.

De câteva săptămâni apare în București o nouă revistă săptămânală: „Foala Populară”, cam în genul „Foaietii pentru toți”, doar' că se ocupă puțin și cu politica, trădând chestiile la ordinea zilei, se înțelege, în chip academic. Incolo publică articoli li-

terari, versuri și traduceri din autori străini. În fiecare număr aduce și gravuri. În cel din urmă (Nr. 9) aduce portretul dlui Dim. Sturdza, prim-ministru și secretar al Academiei Române; al dlui Caton Lecca, prefectul poliției și a lui H. Heine mare poet german. În cel dela 8 Martie între tipurile parlamentare dă o schiță asupra dlui G. C. Cantacuzino, ministru de finanțe; apoi portretul dlui Al. Djuvara, fost ministru al justiției. În alte numere portretele d-lor Dr. Assaky, G. Coșbuc, An. Stolojan, V. A. Urechia, Laurian etc. etc.
Dorim viață lungă confratelui nostru bucureștean.

Din „Albina” primim numărul 23 (8/20 Martie.) Are un sumar bogat și variat: Scene din educația familiei, de T. Dicescu; Andreiu Murășanu, (cu portret) de G. Adamescu (se reproduce d'asemenea „Deșteaptă-te Române”), — apoi o mulțime de articoli de cuprins istoric și economic și gravuri bine executate.

Constatăm cu plăcere, că „Albina” merge din ce în ce progresând, adunând în jurul ei în afară de scriitorii ca Dr. P. Gârboviceanu, Dulfu, Coșbuc, G. Adamescu și alți distinși bărbați de școală și scriitori populari, așa că aproape în fiecare număr aduce

câte o surprindere. Duce o laudabilă campanie îndeosebi asupra alcoolismului și caută să vulgarizeze o mulțime de cunoștințe atât de necesare populației dela sate.

*

Din „Enciclopedia Română” a apărut broșura 7. În trei ani șapte broșuri, nici vorbă, e puțin. Ear' de vom întreba câți abonenți sunt, și cât a costat până acum această întreprindere care la noi e mare lux, dar' pe care cei din Țară ar fi putut s'o facă mai cu înlesnire, desigur că multe s'ar putea zice. Ne mîrginim însă numai la câteva observațiuni asupra acestei din urmă broșuri, din care o parte mare se scrie despre București. Poate că este partea cea mai conștiincios lucrată în întreaga enciclopedie. Dl. Diaconovich a și scos în broșură separată *Bucureștii*. O bună reclamă. Cu atât mai slabă este biografia asupra familiei Brătianu. Despre Ioan Brătianu se scrie abia o coloană, și aceasta foarte palidă. În privința spațiului ce a consacrat acestei figuri a istoriei române, a pus-o în aceeași categorie cu dl — V. Babeș. Despre Grigore T. Brătianu, o altă figură imponantă, a scris 10 (zi zice rînduri), mai puțin decât a scris despre Valerie Braniște, deși așa credem, este o deosebire mare între acești doi Români... La tot cazul e curioasă în-

părtire: despre „brânză” se scrie cam cinci-ori mai mult ca despre regretatul preșident sub care Liga luase avînt atât de puternic.

Și încă ceva: Enciclopedia, ori mai zis, dl Diaconovich acuză pe dl Brodeș în „opul seu politic” premiat de Academia „tendențios și puțin scrupulos în alegerea argumentelor”, dar' în același timp d-sa, vedit, cade în acest păcat. Astfel totmăi după-cum într'o broșură precedând dând biografia dlui Babeș, nu arată cum căzut din presidenție dl Babeș, deși este un fapt istoric conferința națională dela 1890 tot așa se face a nu ști, că dl Brodeș refugiat în România nu „de procesul Memorandului”, ci al *Replăcii* și în afară de Memorand încă alte 17 procese de președinte care a fost implicat ca editor și director al „Tribunei” și „Foaietii Poporului”.

Valoarea lucrării, desigur, ar crește în adevărul istoric s'ar respecta mai mult. În această broșură se termină de dl litera B. și se dă câteva file și din litera C.

Sava Brancovici

Metropolitul Ardealului.

IV.

Viața lui Sava Brancovici până la alegerea sa de Metropolit.

Din datele biografice comunicate de Raici, după istoria manuscrisă a lui Georgiu Brancovici, nu se știe când s'a născut Metropolitul Sava Brancovici; ear', afară de acestea, alte isvoare nu avem din care am putea studia și cunoaște viața lui înainte de a fi Metropolit.

Vom încerca dar', ca prin intermediul generațiilor să stabilim, cel puțin aproximativ, timpul nașterii sale.

În articolul despre obirșia Metropolitului Sava Brancovici am arătat, că străbunul sau *Georgiu Brancovici* a descălecat din Moldova în Jenopolea pe la mijlocul veacului al XVI-lea.

Fiul acestuia, cu numele *Avram*, strămoșul Metropolitului, la anul 1597 după- ce bătut pe Turci la Lipova și-i alungă până la Belgrad, fu primit cu mare pompă în Alba-Iulia de unde se întoarse earăși la Jenopole. (1)

Avram avu trei feciori: pe Moise, care fu episcop în Jenopole sub numele de Mateiu, Georgiu, general în armata lui Mihaiu Viteazul, și pe *Danilă*. (2)

Din aceștia *Danilă*, bunicul (moșul) Metropolitului Sava avu earăși trei feciori: pe *Petru*, *Lazar* și *Ioan*. *Lazar* călugărindu-se sub numele de *Longin* se făcu episcop în Jenopole, trecând după aceea în România la Mănăstirea Comana. El fu unchiul Metropolitului Sava.

Ear' *Ioan* al treilea fiu al lui *Danilă*, avu patru feciori și două fete, din cari cel mai bătrân fu *Simeon*, (acesta e numele de botez al Metropolitului Sava); al 2-lea *Michail*, al 3-ilea *Vasiliu* și al 4-lea *Georgiu*, născut la 1645. (3)

Aceasta e, după Raici, genealogia familiei Brancoviceștilor din Jenopole și a Metropolitului Sava Brancovici.

Dacă acum Avram, care se răsboia la 1597 cu Turcii, avea pe cel mai tânăr fecior general în armata lui Mihaiu Viteazul, atunci feciorul sau mai bătrân, *Danilă*, moșul Metropolitului Sava, trebuie să fi fost însurat deja la 1597 având și copii, între cari cel mai tânăr, *Ioan*, este tata Metropolitului Sava.

Astfel, numărând nașterile dela Avram Brancovici în linie directă descendentală, noi putem pune nașterea Metropolitului Sava Brancovici cam pe la anul 1620 având 36 de ani când s'a ales Metropolit, ceea ce consună cu expunerea fratelui său Georgiu, care zice, că era „tânăr” pentru demnitatea metropolitană, și în „adânci bătrânețe” la 1680 când se afla în închisoare (4) — putând fi atunci în vîrstă ca la 60 de ani.

Locul nașterii sale este Jenopolea

sau Borș-Ineul, unde au trăit și au murit părinții săi. Aici a primit Metropolitul Sava în casa părintească cele dintău învățături. Apoi, pentru a-și câștiga experiență și a-și înmulți cunoștințele a făcut călătorii prin Ungaria, Iliria, Sărbia de unde a trecut Dunărea în Țara-Românească la unchiul seu *Longin*, care părăsind scaunul episcopesc al Jenopolei trăia în mănăstirea Comana.

În timpul când se afla la unchiul seu izbucnise colera (ciuma) în Jenopole, care a răpit în decursul unei săptămâni pe tatăl seu, doi frați și pe sora cea mai mare, găsind în viață când s'a reîntors acasă numai pe fratele cel mai tânăr Georgiu cu muma lor.

Simeon acum era hotărît a părăsi locul nașterii și a se duce împreună cu fratele seu Georgiu la unchiul lor în Țara-Românească, dar' cedând rugăciunilor mamei sale, după dorința ei se căsătorî și avu mai mulți copii.

Murind apoi protopopul Jenopolei Georgiu Brancovici, o rudenie a lui, toată eparchia Jenopolei a stărui pe lângă Simeon Brancovici ca să le fie protopop; dar' el mai virtos refușă neavînd decuşet a se face preot pentru-că, locuind într'un ținut marginaș cu Turcii, caraula (sentinela) cetății avea adeseori ciocniri sângeroase cu oastea turcească, — și în luptele cu Turcii Simeon Brancovici era totdeauna învingător. Pentru aceea au trimis Turcii soli în cetatea Jenopolei la marele Jupan și Căpitan jelibindu-se în contra lui, și rugând pe cetățeni ca să-l depărteze din mijlocul lor. Tot așa și mai târziu, după- ce s'a preoțit ridicau plânsori în contra lui, la care cetățenii răspundeau, că Simeon a părăsit lucrurile cele lumești și acum se ocupă numai cu cele sfinte. Da, reflectară trimișii Turcilor în limba ungurească: „*Nappal pap, éjszakán pedig fegyveres ellenség és bekesség rontó*” adevă: ziua e preot, noaptea vrășmaș înarmat și turburător de pace. Se vede, că Simeon Brancovici a fost de un spirit militaresc și, precum zice biograful seu „nici nu era potrivî pentru chemarea preoțească, căci era mare la statură și groaznic la privire” (1).

Însă la rugămîntea rudeniilor și a întregii eparchii, în sfîrșit, a cedat și s'a învoit a primi tagma preoțească.

Astfel apoi, provăzut cu scrisoare recomandatoare, fu trimis la unchiul seu *Longin* în mănăstirea Comana, care îi mijloci chirotonirea de preot și protopop în Tirgoviște prin Metropolitul *Stefan*, de unde se reîntoarse la Jenopole aducînd frumoase daruri pentru biserică, precum feloane și alte lucruri trebuincioase. Și când sosi acasă, muma-sa, care se călugărise sub numele *Maria*, cu fratele seu Georgiu și toate rudeniile cu tot clirosul, după obicei, eșiră într'u timpinare a lui, afară de soția sa, care murise precum se zice, chiar în ziua și oara în care el s'a sfințit de preot (2)

Ca protopop Simeon Brancovici a făcut rîndueli și așezămînte corăspunzătoare pentru buna păstorie și

administrarea parochiilor, căci în timpurile acelea foarte se răspîndise secta calvină, încât mulți preoți au căzut dela credință trecînd la calvini după mărturia lui Georgiu Brancovici (1).

Curînd după aceea, scrie Georgiu, fratele lui Simeon, rîmînînd vîduvîta Archiepiscopia și Metropolia Transilvaniei, preoții și laicii adunați în sobor au determinat a nu alege pe altul de Metropolit în Belgrad, capitala Transilvaniei, la biserica Sfintei Treimi, fără numai pe protopopul *Simion Brancovici*, ceea-ce s'a și întîmplat în anul 1656.

Georgiu II Rákoczy nu numai că n'a fost în contra alegerii, dar' și scrise în afacerea aceasta și îl recomandă principelui României Constantin Basarab pentru trecerea prin România la Constantinopol spre a se chirotoni de Episcop la patriarhie. Ajungînd însă la Tirgoviște și predând principelui epistola recomandătoare, pentru primejdia din partea Turcilor nu l'a lăsat să meargă la Constantinopol, ci a demandat Metropolitului *Stefan*, Exarchul patriarhal, ca însuși să-l chirotonească. (2)

Chirotonia se făcu în o zi a luni lui Septembrie anul 1656 după Înălțarea Crucii în Metropolia Tirgoviștei prin Metropolitul *Stefan*, încungiurat de Episcopii țerii, de față fiind și unchiul său *Longin*, după- ce mai întâiu se călugărise, conform prescripțiunilor bisericeii, primind numele monahal *Sava*.

Cu această ocaziune Metropolitul *Stefan* i-a dat document solemn despre chirotonirea sa, gramata apostolică, în limba românească de următorul cuprins: „Ca bine să învețe și să păstorească turma lui *Christos* Dzeu, dar' și turma să asculte de păstor ca de *Domnul*”. Gramata a fost dată în Metropolia Tirgoviștei în anul 1656 în luna lui Septembrie după Înălțarea Cinstitei Crucii cu subscrierea: *Stefan, Metropolitul României transalpine*. Textul original se află produs în Istoria manuscrisă a lui Georgiu Brancoviciu, Cart. V pag. 1515. (3)

Investit cu gramata apostolică Sava Brancovici s'a întors în țeara Ardealului, luând ocărnuirea bisericeii române fiind întărit prin diploma dată de Georgiu II Rákoczy în 28 Decembrie 1656 în Cluș-Mănăstur - de următorul cuprins:

„Noi Georgiu Rákoczy din grația lui Dumnezeu Principele Transilvaniei, Domn pășilor țerei Ungurești și Despan Secuilor: Facem cunoscut prin aceasta tuturor celor ce se cuvine, că fiindu-ne recomandat onorabilul *Sava Brancovici și Corenici* de reverendissimul bărbat Georgiu Csulai, Episcopul tuturor bisericilor ortodoxe (calvinești) din Transilvania și predicator în Alba-Iulia, despre modestia, integritatea vieții, învățătura și nărburirea religioasă a lui, și dobîndind sub acest nume dela noi asigurată de a-i da episcopatul bisericilor din comitatele Albei din Transilvania, Uniadoarei, Zorinului, Bihorului, Zarandului, Crasnei, Solnocului de mijloc și cel interior, Dobăcii, Clușului, Turzii, Cetății de Baltă și Maramureșului, din districtele cetății de Piatră, Bistriței și Beiușului și din toate scaunele Secuiești și Săsești, între Greci, Sărbi și Români: am hotărît să dăm aceluia *Sava Brancovici și Corenici* și să-i întărim episcopatul peste

toate bisericile de rîtul grecesc din prezisele comitate, districte și scaune secuiești și săsești ale Transilvaniei și ale părșilor Ungariei cele unite cu dînsa, între Greci, Sărbi și Români. Așadară dăm și concedem aceluia *Sava Brancovici și Corenici* deplină putere în bisericile sau diececele pomenite supuse jurisdicțiunei sale, de a săvîrși drept și legitim toate cele ce se țin de dirigătorie sa, de a visita bisericile și de a le governa, de a judeca cauzele de căsătorie, de a pedepsi greșelile preoților cu viață desfrînata, de a împlini dirigătorie bisericească cu învățatara, cu evlavie și cu purtare curată, de a primi persoane destoinice și de a depărta pe cele nedestoinice și de a face toate cele ce se țin de chiamarea sa după usața lor, numai să nu fie contra învățăturai dumnezeiești, și de a se bucura de veniturile sale cele legitime, adevă de acelea care le-au avut din vechime predecesorii săi, Episcopii bisericilor Grecilor, Sărbilor și Românilor, și de a lua darea obiînuită pe an dela fiecare preot și protopop din bisericile românești și grecești din prezisele comitate, districte și scaune săcuești și săsești: precum îi dăm și întărim prin această carte. Din care cauză vî comandăm vouă credincioșilor noștri, ilustrilor, onoraților, mărișilor, generoșilor, Despanilor, Vice-Despanilor, Jucicilor Nobililor, asemenca Căpitanilor, Vice-Căpitanilor, Jucicilor Regali, Prefecților, Provisorilor și Castelanilor, precum și înțelepșilor, și circumspecșilor Măestrii cetățenilor, Primarilor și Regalilor și Jucicilor scaunelor, din veri-ce Comitat, Bihor, Maramoș, Cetăți, districte (mai ales din Beiuș) din scaunele săcuești și săsești mai înainte numite, celor de-acum și celor viitori cari se vor pune după timp sau vor ține locul lor: și tuturor celorlalți cărora se cuvine sau se va cuveni atât bisericiești cât și laici, la cari va ajunge această carte, ca să cunoașteți pe numitul *Sava Brancovici și Corenici* drept Episcop al preziselor biserice românești, grecești și sërbești din pomenitele comitate, districte și scaune săcuești și săsești, să-l primiți, să-l lăsați să umble în toate locurile, să meargă și să se întoarcă, ba încă să-i stați întru ajutor cu toate mijloacele, ca să poată priveghia public peste bisericile sale, să le poată visita, îngriji și governa, să poată purcede legitim în dirigătorie sa, să îndrepteze scandalele, să pedepsească cu pedepsă cuvenită pe preoții, protopopii și laicii cari fac excesuri, să îi aducă la ordine, și să pedepsească după lege faptele cari se vor ținea de judecata sa, și să primească veniturile sale cele legitime, ca să aibă de unde să acopere cheltuielile pentru tipărirea cărșilor în limba națională a bisericilor, cari stau sub dînsul pentru ținerea școalelor, și pentru onorarul nostru, care e obiînuit din vechime a se plăti Principilor Transilvaniei, adevă acelea cari le-au avut din vechime ceilalți Episcopi ai Grecilor, Sărbilor și Românilor, să ia dela fiecare preot și protopop ai bisericilor pomenite din mai nainte numitele comitate, districte și scaune săcuești și săsești. Spre a căror memorie și întărire vecinică am hotărît să dăm grațios pomenitului *Sava Brancovici și Corenici* aceasta carte a noastră întărită cu sigilul nostru cel acățat și autentic. Dat în Castelul nostru Coloș-Monoștor în 28 ale luni lui Decembrie anul Domnului 1656 (1).

Georgiu Rákoczy m. p. (J. S.)

Din diploma aceasta se vede, că juri dicțiunea cononică a Metropolitului românesc din Ardeal se întindea nu numai peste bisericile Românilor din Transilvania, dar' și peste cele din părșile țerei ungurești și din Bănat.

Astfel Români din Ardeal cu cei din Ungaria și Bănat erau prin bisericească uniți politicește.

Principele Rákoczy, ca *Vasile Lupul* în Moldova, *Mateiu Basarab* și *Constantin Brancoveanu* în Țara-Românească, stăruește pentru tipărirea cărșilor bisericești în limba română, cât și pentru întemeierea școalelor românești, se înțelege, cu scopul de a aduce pe Români la calvinism, dar' produse efecte cu totul contrare.

V. Mangra.

(1) Tim. Cipariu: Archiv. pentru filologie și istorie, 1870 p. 650, nota. Aici T. Cipariu reproduce după I. Chr. Engel unele extrase din istoria lui Raici despre Metropolitul Sava Brancovici.

(2) Raici: „Speranța”, 1869 p. 150.

(3) Raici: Biografia Metropolitului Sava Brancovici, „Speranța”, 1869, p. 150. Nota, Tim. Cipariu: Archiv. pentru filologie și istorie, 1870 p. 650 nota.

(4) Raici: Biografia Metr. Sava. „Speranța” 1869 p. 159, 165.

(1) Raici, id. „Speranța”, 1869, p. 150—1.

(2) Raici, id.

(1) Raici, id.

(2) Raici, id. Tim. Cipariu: Archiv. pentru filologie și istorie, pag. 650, nota.

(3) Raici, id. „Speranța” 1869 p. 158.

(1) „Documente istorice”. Viena 1850 p. 125. Textul latinesc se poate vedea la Petru Maior: Istoria bisericilor Românilor. Buda. 1813, p. 169, și la Tim. Cipariu: Archiv. pentru filologie și istorie, p. 649.

O PROPUNERE

cătră

invetătorii poporului român.

Gloriosul nostru poet Andreiu Mureșianu cântă în poezia sa „Cătră martirii români din anul 1848—1849“:

„Iar' voi plântuțe crude ce-acum pășiți în lume,

Păstrați cu reverință acest act omenesc.

Săpând profund în inimi al bravilor frați nume,

Ce sângele-și vârsară în câmpul glorios!“

Cestiunea de a serba cât mai splendid aniversarea de 50 ani dela marea adunare de pe câmpul libertății, a fost discutată în câți-va numeri ai preștelor noastre naționale și s'a discutat asupra modului cum să facem să fie serbarea deamă de un popor plin de viață, apoi s'au și făcut unele propuneri, cari însă se refer mai mult la serbarea cea mare a poporului român în general. Ca să dăm mână de ajutor conducătorilor noștri, ca să fie serbarea peste tot înălțătoare și măreață, și plecând chiar din cuvintele gloriosului poet, vin cătră brava invetătorime a neamului românesc, în a cărei ingrigire sunt puse „plântuțele crude ce acum pășesc în lume“, cu următoarea propunere:

În ziua 3/15 Mai în toate școlile române să se țină o prelegere festivă publică, la care să fie invitate oficios toate corporațiunile române aflate în respectivele localități, precum sunt comitetele parohiale, comisiunile școlare, reuniunile de cântări și muzică, antistiile comunale, și părinții copiilor etc. ca să iee parte la acea prelegere festivă.

Prelegerea festivă ar avea să decurgă după următorul program:

1. Imbrăcați copiii sârbătorește, la 8 ore să plece în corpore conduși de invetători la sft. biserică, ca să asiste la parastas și să înalțe rugăciuni cătră a tot puternicul Dumnezeu întru pomenirea „eroilor căzuți pe câmpul glorios“.

2. Intorși dela sfta biserică merg, cu toții în sala de invetământ, carea încă trebuie să fie împodobită și imbrăcată sârbătorește. După rugăciunea obicinuită se va începe adevărata prelegere festivă cu următorul program:

a). Invetătorul va ținea o prelegere din istorie, arătând însemnătatea și scopul istoriei la diferitele popoare din patrie și în special la noi Români. Trecând apoi la însemnătatea zilei mărețe de 3/15 Maiu, invetătorul va arăta, că pentru-ce s'au adunat cei 40000 de eroi pe câmpul libertății, — ca să lupte pentru libertatea popo-

SCHILLER

Sfârșitul veacului trecut și începutul acestuia ce se sfârșește a fost — în literatură — stăpânit de Germani. Ear' cei mai străluciți literați germani au fost pe acele vremuri Schiller și Goethe.

Dăm mai sus chipul lui Schiller. A fost un bărbat pe cât de cuminte, pe atât de frumos. Doamnele de pe acele vremuri îi iubeau ochii deopotrivă cu poeziile frumoase ce scria. S'a născut la Marbach în 1759 și a murit în floarea vârstei — la 1805 — abea în etate de 46 ani.

Prin scrierile ce a lăsat, el rămâne podoabă însă nu numai a poporului german, dar' a lumii întregi.

rului român, care a fost subjugat de secolii și ea să-și arete, ca totdeauna, loialitatea care a avut-o și o păstrează față de M. Sa Regele Francisc Iosif I, care tot acum împlinește 50 de ani dela suirea Sa pe Tronul patriei noastre, și față de glorioasa casă Habsburgică.

Scopul acestei prelegeri va fi, ca „plântuțele crude cari acum pășesc în lume, să-și

sepe profund în inimi al bravilor frați nume ce sângele și vârsară în câmpul glorios“.

Invetătorul va sfârși prelegerea istoriei, îndemnând pe copii și pe părinții lor la loialitate față de persoanele încoronate, la iubire față de bărbații mari ai națiunii, ai bisericii și ai patriei, la iubire față de legea strămoșească, la iubire față de scumpa noastră patrie comună, la respectarea le-

gilor și la iubirea și bunăînțelegerea între popoarele conlocuitoare.

b) După-ce invetătorul a finit prelegerea din istorie, copiii să cânte: „Doamne V și proteje, etc.“, „Deșteaptă-te Române“ și alte cântări naționale și populare.

c) După cântare copiii să declameze multe poezii, pre cum sunt: „Mărirea strămoșilor“ de George Sion, „Cătră martirii români din 1848—1849“ de Andreiu Mureșianu, „Exilatul“ de Demetru Bolintineanu etc., cari toate se potrivesc cu însemnătatea zilei mărețe.

d) Terminându-se declamațiunile, copiii (sau unde este cor) vor intona cântări de teva cântări alese, după cari apoi să urmeze încheierea prelegerii festive prin discurs acomodat, mulțumind celor prezenți pentru interesul dovedit față de memoria iubiților noștri martiri, și față de așezămintele noastre culturale, cari nouă ne sunt atât de scumpe.

3. Ca ziua întreagă să fie zi de sărbătoare, invetătorii să aranjeze cu copiii marșuri, cari vor procura copiilor noștri curie și și vor imprima adânc amintirea zilei de 3/15 Maiu.

Acesta ar fi programul pe care noi invetătorii români ar trebui să-l urmărim cu ocazia aniversării de 50 ani dela marea zi de pe câmpul libertății.

Să o facem aceasta cu atât mai vârtos, că vedem cum toate țările și toate popoarele se pregătesc a serba mărețele zile de libertate, și în deosebi popoarele conlocuitoare în această patrie comună.

Putem vedea din repoartele ziarelor, că invetătorimea altor națiuni luptă pentru libertățile lor mărețe, putem vedea cu ce sufletire mare serbează zilele mari ale patriei lor și putem vedea și învăța din lupta teutonă-franceză, unde nu armele Prusiei au bătut oastea franceză, ci invetătorimea conștientă a Germaniei, carea a știut să filtreze adânc în inimile „plântuțelor crude“ gloria și mărirea strămoșilor lor Teuton carea apoi li-a dat puterea de luptă.

Având noi Români o istorie și un trecut atât de frumos, să stăm noi oare nemioși? Nu! Căci conștiința e poporul de chiâmarea lui și cu încredere se uită la conducătorii săi firești, între cari este și invetătorimea carea totdeauna a știut să-și împlinească chiâmarea „fie la paradă fie la război“.

Făcând noi astfel ne vom face vârtos de mama națiune din al cărei sin suror și vom încorona ca munca noastră capodoperă scumpilor noștri bărbați conducători.

Să o facem aceasta bravi invetătorii români! Să o facem și să cântăm împreună cu poetul Sion:

„Mii și mii de ani de-ar trece
De amar și de nevoi,

Poesii populare.

Leliță peptariu cu flori,
Pe la voi prin pomișori
Li cărare de feciori;
Unul merge altul vine
Tu rămâi ca vaiu de tine.

Mândruța de peste cale
Spală iia în căldare,
Și o pune pe butuc
Lătr'o câinii ca pe lup.
Și o pune pe cotarcă
Ori se uscă ori o calcă.

Frunză verde-alunaș
Cu tin' bade ducem'aș
În pădure la nimaș
Nu mi'or trebui nănași
Nici popă se ne cunune
Numai noi cu vorbe bune

Auzit'am din bătrâni
Că nu'i bun gardul cu spini
Și dragostea din vecini.
Gardu'i bun de scânduri late
Și drăguța de departe.

M'au părut două cățele
Se mă lase badea în jele,
Dar zău badea nu mă lasă
Se mă mai parască șiasă.

Săracă mândruță beată
Bună'i brânză din galeată;
Ba-i mai bună din vâlău
S'o mânănci cu mutul tău.

Frunză verde de gutăiu,
Du-te dor unde te măiu,
La badea la căpătăiu.
De li-i găsi adormit
Spune-i că eu am murit.
De li-i găsi supărat
Spune-i că m'am măritat.
De te-o 'ntreba: după care,
Spune-i după cel mai mare.

Se sui popa pe scară
Și pică cu barba în zară,
Și măța sărind să-l lingă
Mușcă pe popa de limbă.
Preuteasa îl sfădi
Că de ce nu se griji.

Mândra dintre pomișori
Și-a făcut peptariu cu flori,
Ca s'o ceară domnișori
Ș'o luară țigani goli.

Săraci dujmanele mele
Cum ară dracu cu ele;
Cu trei ară cu trei grapă
Cu trei samână la ceapă,
Cu trei ară la ogor
Cu trei samână bujor.

Mândruța mea lăsată
Hai sărută-mă odată,

Că de când m'ai sărutat
Buzele mi-s'au uscat,
Înmuța mi-a săcat,
Vai de mine cum aș mere (merge)
Sara la gură cu miere
Vai de mine cum m'aș duce
Sara la guriță dulce.

Dacă n'am în lume bine
Nu mă mai judece nime,
Că oi u avea judecător
Numai odată să mor.

Cin' a zis dorului dor
A greșit cuvânt ușor,
Cin' a zis mânduței lele
A greșit cuvânt de jele.

Rău ti doamne dacă n'ai
Un cuvânt la cin' să'l dai,
Că l'ai da la un străin
Până măne satu'i plin
Și l'ai da la o străină
Până măne lumea'i plină.

Păsărică de pe puncte
Spune badi dela munte
Săși tocmescă peana bine
Pe Dumineca ce vine,
Că eu alta i-oiu trimete
Rusmalin și frunză verde
În ciudă la două fete,
Rusmalin și doi bujori
În ciudă la doi feciori

Frunză verde frunză în frunză
M'a mușcat badea de buză;
Și-așa m'a mușcat de rău,
De curge sânge părău,
Dar mie nu-mi pare rău,
Că m'a mușcat badea meu;
M'a mușcat că i-a plăcut
Nici un pic nu m'a durut.

La fântâna lui Ioan
Trei straturi de magheran;
Magheran cu trei crenguțe.
Și Ioan cu trei drăguțe.

În grădină la fântână
A prins dorul rădăcină,
Eu mă duc să-l duc acasă
Șapte rădăcini nu'l lasă,
Eu mă duc să-l bag în stă
Șapte rădăcini îl țin.

Fata de general.

—Baladă.—

Colo sus la răsărit
Înșelat au înșelat
Ficior negru de zătaru
Pe-o fată de ghenariu
— Haidă mândră după mine
Să trăim în lume bine,
Ce curți are tătăl tău
Altfeliu are tătăl meu,
Colo jos pe prundurele
Acolo's curțile mele.
Ea din grai așa grăia:

N'or putea ca să ineco
 Suvenirile din noi.
 Căci strămoșii din morminte
 Noaptea 'n visuri ne șoptese
 Și-a lor șoapte rămân sfinte
 În poporul românesc,
 Și pre cum ne spun bătrânii,
 Vor mai fi încă Români!

Iul. Magilu,
 învățător român.

Igiena țăranului român.

IV. Despre hrănire.

3.

Am arătat, că grăsimile mâncărilor ne dau materialul, pe socoteala căruia respirăm și producem căldura trebuincioasă vieții noastre. Respirațiunea se face fără cea mai mică întrerupere, de căldură încă avem lipsă chiar și în vremea odichnei, — prin urmare și grăsimea este o parte trebuincioasă a mâncărilor noastre. Deosebirea este numai, că șezând vom avea lipsă de mai puțină grăsime, decât atunci, când săvârșim o muncă grea și obositoare. Pentru aceea foarte cu minte fac țăranii noștri, că slănina sau elisa o păstrează până pe vremea secerișului, adică a celei mai grele și obositoare munci din viața țăranului.

Cantitatea de grăsime, pe care o cere corpul nostru, este însă mult mai mică, decât cantitatea de albumină, — afară de aceea ea poate fi în parte înlocuită cu idrații de cărbune, adică cu făinișuri. De aceea nu trebuie să ne mirăm, că sunt oameni săraci, cari foarte rar mănâncă uns și totuși sunt sănătoși și destoinici la muncă. Nu mai puțin adevărat este însă, că nimic nu ridică puterea de muncă atât de mult ca grăsimea și mâncările bine unse. Țăranul înțelept și prevăzător va mânca deci în timpul odichnei ce va putea și va păstra toate grăsimile, pe care le are, pentru vremea lucrului. Aceasta este socoteala cea mai bună. Căci omul hrănit cu grăsime va munci îndoit ca cel hrănit cu pâine goală sau mălaiu și astfel mâncarea nișel mai scumpă prin grăsimea adăugată, va aduce un

folos înzecit prin cantitatea mai mare a lucrului săvârșit. Și de bună-seamă acela, care în timpul lucrului mănâncă prost, cheltuește mai mult ca acela, care se hrănește bine.

Apoi trebuie să mai avem în vedere și următorul lucru: Fie-care om muncind mistuește grăsime și dacă nu o găsește în mâncare, atunci mistuește pe cea a corpului său însuși. Și care va fi sfârșitul acestei nenorocite chivernisiri? Negreșit acela, că dacă munca se va urma vreme mai îndelungată, corpul va perde tot mai multă grăsime, se va ataca și partea albuminoasă, organismul va slăbi din zi în zi, și într-o bună dimineată flacăra vieții sale se va stinge, cum se stinge slaba licărire a unei luminări ajunsă pe sfârșite. Prin urmare cine vrea să fie sănătos, tare și vâjos, și vrea să trăiască în lumea lui Dumnezeu, își va însemna bine cuvintele și sfaturile aici înșirate!

Grăsimile sunt de mai multe feluri, după izvoarele, care le-au dat naștere. Sunt grăsimi animalice, dela diferite animale; și sunt grăsimi vegetale dela feliurite plante (oleurile de in, cânepă, ladae sau bostan, untul de lemn ori zetinel ș. a.). Toate sunt bune și toate au aceeași înțelesire bună asupra corpului. Vom mânca deci în posturi oleuri, ear' grăsimile animalice le vom păstra pentru vremea lucrului.

Ar mai fi să răspundem la întrebarea, că în ce chip să introducem grăsimea în corpul nostru? Negreșit că spre acest scop nu e de lipsă să mănâncăm unsoarea cu lingura sau să bem zetinel cu paharul. Deoparte introducem grăsime în stomac prin aceea, că gătim mâncările cu densă; cine mănâncă carne de oaie sau de pore, mănâncă deodată și grăsime; cine bea lapte sau mănâncă hrană de oaie, introduce și grăsime în stomac. Aceste sunt căile prin cari corpul omenesc se hrănește cu grăsime. Abatere face numai slănina și untul, care se mănâncă astfel cum sunt. În deosebi slănina este recomandabilă

omului muncitor. Și untul este bun, el este chiar cea mai bună și mai fină grăsime și pentru stomac cea mai ușoară; așadar' cui 'i dă mâna, poate să'l mănânce; pentru omul sărac este însă prea scump.

În general, precum am mai arătat deja, grăsimile se mănâncă în cantitate mult mai mică ca celelalte mâncări, fiindcă ele sunt foarte sațioase și stomacul cu mațele împreună nu le supoartă în cantități mari.

Trecem acum la hrana cea mai de căpetenie a țăranului muncitor, la idrații de cărbune.

Am spus deja, că aceasta este o numire științifică pentru o substanță care se găsește mai ales în făinișuri adică în grâu, cucuruz, orz, ovės, în fasole, linte și mazere, în orez, în cartofi ș. a.

Această substanță servește întocmai ca grăsimea pentru a produce căldura corpului nostru, — vedem prin urmare cât de însemnată este! chiar mult mai însemnată decât grăsimea! Până când din grăsime abia putem gusta o cantitate mică, din substanța amintită putem mânca cantități foarte mari, fără ca stomacul să se îmbolnăvească, și mai cu deosebire, până-ce grăsimea este foarte scumpă, idrații sunt eftini. De aceea vedem, că aceasta este hrana principală a celei mai mari părți din omenime.

Imensa populație a Indiei și a Chinei, în număr de mai multe sute de milioane, se hrănește aproape numai din orez.

Dar' cea mai bună hrană, în care se găsească idrații de cărbune, este grâul sau pâinea. O parte foarte mare a țăranilor români se hrănesc cu pâine, dar' mai ales în ținuturile muntoase se mănâncă și foarte mult mălaiu sau mămăligă, un lucru, care l'am adus cu noi din Italia și pe care îl găsim și astăzi la frații noștri italieni.

Dr. M.

Chestiunea dotațiunii clerului ort. român.

A sunat și oara a unsprezecea pentru clerul și poporul român, un moment n'avem de pierdut, ci trebuie să ne reculegem toate forțele și cu prudență să știm întâmpina ispitele în cari suntem espusi să cădem. —

Intr'un moment dat un legistator a spus că guvernul actual e greu bolnav de ani de zile și că acum e în agonie, știm însă că în această stare omul se leagă de frunză și iarbă, numai să 'și mai lungească viața. —

Se susține adică maritul guvern cu idei confuze, pe cari încearcă a le realiza, ca astfel să repareze în parte și pripit aceea ce a negles în restimp de 30 de ani; să facă pace între naționalitățile de prima ordine și să ajute pe cei ce nu 'i cer ajutorul. —

Dacă ar trăi bătrânul Horaț, azi ar avea mai bun material pentru satirele sale decât pe vremea sa. —

Știu din acte cari le-am cetit, că administrația ungurească are ordin de a conscrie venitele preoțești. — (După terminarea sesiunilor sinodale eparchiale vom publica un act de natura aceasta.)

Nu trebuie deci să așteptăm noi, ca alții să facă dispoziții la noi în casă, ci având constituție, conform aceleia să ne arangem necazurile noastre. —

Când este pace sus, poziția mărinarului este ușoară, și mântuirea sufletelor asigurată. —

Turbure e parlamentul, furtuna ne amenință, orcanul încă n'a isbucnit și deja mulți din cei cari trebuie să conducă la liman naia națiunii române, au sărit în mare și parte s'au înecat, parte undulează în valurile furioase, și așteaptă sau moartea sau liniștea văzduhului: sutele de până acum, ajutorul de stat dat preoților.

Nu toți, dar' parte însemnată din cei cu ajutorul au poziția lui „Hercule între două căi”. —

Dintre cei propuși spre ajutor nu toți s'au împărțit, fără au fost aleși cei mai patrioți. Ajutorul material e bun fiecăruia; dar' perderea morală ce o îndurăm noi e mult mai mare.

Ce va fi însă atunci când salarisarea preoților va deveni lege, oare trebuie să stăm cu mâinile în sin sau să asigurăm existența preoțimei noastre până încă nu e târziu?

Presimțesc că atunci când statul ar completa salariul preoților la nu știu câte sute, mulți s'ar întrece în „hazafiság” cu fibraele de acum, ba nu cumva să li-se detragă ajutorul mulți ar aranja singuri banchete patriotice la 3/15 Martie, ear' la 3/15 Maiu mulți s'ar bolnăvi și ar trece la or-

— Vai de mine ce-am ajuns
 Că din curți mândre domnești
 Se viu 'n corturi țigănești,
 El iute se mânia
 Și de mâna o lua
 Și în cort o arunca,
 Ea tare se supăra
 Mătura'n mână lua
 Și prin cort își mătura
 Gunoiu afară arunca
 Și la gunoi că venea
 Trei puiți de rëndunea
 Și ea din graiu le grăia:
 — Nu sunteți din țara mea?
 Puișorii răspundeau:
 — Nu suntem din țara ta
 Făr ni-e drumul p'acolea.
 — N'ați văzut pe maica mea?
 — Pe maica ta am văzut
 Pită albă frământa
 Și cu lacrimi o uda.
 — N'ați văzut pe tatăl meu?
 — Pe tatăl tău l'am văzut
 La o casă țigănească
 Murgul vrând să'l potcovească
 Pe tine să te găsească!
 Să pună potcoave late
 Și după tine să coate.
 — Murgul nu și'l potcovească
 Pe mine nu mă găsească;
 Nu pună potcoave late
 Și după mine nu coate.
 Spune tu la tatăl meu:
 Că hainele din fetie
 Nu le poarte nu le ție
 Făr le'ncarce pe trei eară,

Și le ducă 'ntre hotară.
 Și le dee foc și pară
 Lucai să le ved para
 Dacă nu li-am fost doamna.
 Cetea
 Culeso de i. b.

Hai la ciubere...

Cu ciuberele 'ncărcate
 Pe căluțu-ți mări firtate
 Hai la drum!
 Lasă-ți draga,
 Moațe dragă
 Du-te acum!
 Așa merge iarna vara
 Cutrierând toată țara
 Ciubărar!
 Ceru-i casa
 Sacu-i masa,
 Biet drumar!
 Ori de plouă, ori de ninge
 Ori trăsnește, el favinge
 Vremea rea!
 Rele droaie
 Li indoaie,
 Soartea grea.
 Orășele, precum sate
 Chiar ș'ale mai depărtate
 Caută el!
 S'albă pită
 D'a dospită,
 Nu-i mișel!

Vaca trece lunci întinse
 Ce-s pe 'ntregul lor cuprinse
 D'albe flori!
 Mierla-i cântă
 Boarea-i svintă
 Reci sudori!
 Fete, bărbați, muieri june,
 Toți și toate inimi bune
 Têrguiesc.
 O zimbire,
 Mulțămire,
 Ei primesc.
 Așa-i data să tot meargă
 Ca și pasărea pribeagă
 Tot mereu.
 Făr' dobândă,
 Nici isbândă.
 Dumnezeu!
 Și re'ntors bătrân acasă
 Sărăcia 'l tot apasă.
 Ș'asvêrlit,
 În trei urme
 Ca să-i curme
 Ce a iubit!

17 Martie 1898.

Traian V. Țieran.

GHICITORI

1. Vin oițele din munte
 Cu steluțele pe frunte,

Zăpada

2. Merge Pașa pe ulițe
 Cu trei mii de sulite.
 Ariciul
 3. Tărtăcuța neagră
 Tot câmpul al-argă.
 Vîrtejul.
 4. În tufa lui moș Dan
 Țipă-un pui de ungurean
 Brotăcelul.
 Protocol printr'un ocol.
 Curte albă într'un picior.
 Ciuperca.
 6. Pana cocostreului
 Bate poarta tîrgului.
 Clopotul.
 7. Într'o vale adîncă
 Zace un popă pe brîncă.
 Dovleacul.
 8. Pe drumul lui Ivănuși
 Vine-o pui cu două guși.
 Dăsașii.
 9. Tărtăcuța unsă
 În burueni ascunsă.
 Epurele.
 10. Cine s'a născut
 Și 'ncă n'a murit?
 Eu.
 11. Două late, lăturate
 Și la cap încârligate.
 Foarfecile.
 12. Dela baltă pân' la munte
 Numai tot zale mărunte.
 Furnicile.
 13. Tivgă albă titieană
 Strigă noaptea prin poiană.
 Gisca.

dinea zilei peste această măreață serbare națională.

Sinoadele eparhiale, consistoarele și congresul național au să resoalve această afacere până suntem pe pace.

In timpuri critice se pot afirma oamenii mari și cei în cari biserica și poporul 'și-a pus încrederea, că starea materială a preoțimei astăzi pretinde imperioase îmbunătățiri, cereați institutele de credit și Vă convingeți, că cu birul am ajuns de ris naintea poporului, ear' stola o croește cel-ce are lipsă de preot, și sesiunile parohiale — unde sunt — sunt prea-prea puțin pentru trai și creșterea familiei, mai ales că pretutindenea preoții solvesc contribuția și ecuivalentul.

Nu avem cuincuenale, nu avem fond de pensiune — de și la acela am contribui cu dragoste, dacă am ști pentru ce — și puținul ce-l avem este foarte nesigur, încât o stare mai de compătimit nici că are vr'un slujbaș în țara ungurească.

Când poporul și lumea mare ar cunoaște temeinic miseriile și necazurile cu cari ne luptăm azi preoții români, mai că n'ar condamna atât de aspru pe cei cari se întrec în patriotism.

Sunt mai tiner decât mai bătrân, și dacă organele competente nu vor desbata serios și cu obiectivitatea recerută această afacere atât de arzândă, pot să ajung încă să ved la românașii noștri titlușul de: „M. kir. pap“.

Nu știu cum stau dreptcredincioșii noștri, dar zilele trecute din întâmplare mi-a venit în mâni un act al unui coleg gr. cat. și i-se spuse de la ordinariat, ca cuita să fie scrisă în limba maghiară; au deja un avans față de noi.

Sunt mai mare optimist decât cum s'ar părea din această corespondență, nu-mi place însă să ascund adevărul.

Dorința generală a preoțimei este, ca despre venitele și eșitele fondului preoțesc înainte de adunarea generală resp. de sinodul eparhial să se tipărească o mică broșură, în care să fie expus poziție de poziție cu toate amănuntele, ca astfel să se liniștească opinia publicului mare și mai ales a celor interesați relativ la starea acestui fond, și aceasta să se distribuie tuturor preoților, dar și mai mare ar fi dorința, ca acest fond de ajutorare — sau ce titlu are — să se prefacă în adevărat fond de pensuni pentru preoți și orfanii lor.

In această chestie am la îndemână sute de scrisori dela colegi, dar noi respectăm constituția noastră și ne lăsăm destinele încă și acum în bunăvoința organelor superioare ale diecesei.

Preotul ortodox.

Săracă țară!

— Datoria Ungariei. —

In decursul desbaterilor Dietei s'au scos zilele acestea la iveală date foarte „interesante“, sau mai drept, foarte triste, despre starea economică a țării, despre înglodarea ei în — datorii!

Inainte cu doi ani Andor Löhrer a scos de sub tipar o broșură, în care făcea amănunțite cercetări, întemeiate pe date oficiale, asupra crizei economice și a producției de grâu în Ungaria.

Pe temeii datelor aranjate în broșura lui Löhrer, Kossut fiul tatâne-sau făcând critică felului de chivernisire a averii țării, spunea în Dietă, că țara e așa de înglodată în datorii, cât de fiecare locuitor să vine 122 — 140 fl., datorie! Ales. Hegedüs a mers mai departe și a spus, că nu numai atât, ei 150 fl. de cap în țară e datoria, dar' adauge, e adevărat că mare parte din acele datorii sunt așezate în întreprinderi folositoare statului.

Văzând că datele din broșura sa sunt scoase la iveală acum după doi ani, Löhrer vine și el și întregeste acele date spunând, că atunci când și-a scris cartea, nu i-au dat la dispoziție toate datele pe cari le-a putut căuta de atunci încoad, și arată că acelea nici nu spun adevărul întreg! *Stăm și mai rău!*

EAȚĂ câteva din aceste date întregitoare publicate de Löhrer în „Budapesti Hirlap“:

- Datorii de stat:
  - in 1889 era 1578 milioane fl.;
  - in 1895 era 2250 milioane fl.;
  - un spor deci de 672 milioane fl.!
  - in 1896 era 2487 milioane fl.;
  - un spor nou de 237 milioane fl.!
- Și încă aici nu e socotită datoria veche la Banca Austro-Ungară in suma de 10 milioane fl.
- Datorii în hârtii de valoare:
  - in 1896: 445 milioane.
- Datoria prin împrumuturi ipotecare era:
  - in 1894: 1050 milioane fl.;
  - in 1895: 1108 „
  - in 1896: 1170 „

total in 1896, acest soi de datorie de stat era de 1382 milioane floreni!

Datoria cambială și curentă era în 1895 de 3308 milioane fl.

Datoria în obligațiuni și față de privați: 220 milioane.

La cari mai socotind milioanele ce se plătesc ca interese după datorii,

și tot la oaltă, suma întreagă a datoriei țării atinge uriașa sumă de **7129 milioane floreni!**

Care sumă împărțită pe numărul locuitorilor țării, *se vine de fie care suflet de om, și de copiii cei mici, câte 411 fl. datorie!*

Dar' ca să nu se poată zice că „asa o fi și pe aiurea“, Löhrer a pus față în față aceste cifre cu cifrele de datorie ce cad pe fiecare suflet în alte țeri.

Și eată tabloul:
In Dania cu 1.969.000 locuitori se venea în 1890 pe om 35 fl., in România 5.376.000 locuitori 72 fl., in Sârbia cu 1.700.000 locuitori 71 fl., in Belgia cu 5.357.000 locuitori 188 fl., in Franția cu 37.321.000 locuitori cu 242 fl., in Rusia cu 87.107.000 locuitori 80 fl., in Germania cu 41.616.000 locuitori 52 fl.

Dar' de 400 fl. pe suflet, nici vorbă alt undeva.

Eată așa se chivernisește în țară la noi averea obștei celei mari!

Și cum se cheltuește? Așa că numai pentru trebuințele unui singur popor, al celui în minoritate, al celui resfățat, se cheltuește tot, ear' pentru majoritatea popoarelor nu se dă nimic, și totuși de infuzii așa de prostește!

Astfel de date să cetească învățații ori ziariștii streini nainte de a veni la Pesta și a o admira că face progrese „enorme“, și atunci știindu-le, credem că ar scădea mult din entuziasmul lor pentru aceste splendide „desvoltări“ ale „nației alcătuitoare de stat“. E „cavalera“ nu-i vorbă. Face lux și paradă a naibii, dar — ori din punga majorității popoarelor, ori din a — Jidovimii avute din piațele de bani ale Europei.

Ei, dar' a fi în acest fel „cavalera“ e foarte puțin cavalera!

Dela Sate.

Școală slabă.

Comuna noastră Zăbalț (com. Caraș-Severin), cu aproape 800 suflete, cari toți sunt români, afară de 1 ungar și 2 Nemți, cari însă n'au nici avere și trăesc mai ales din pământuri exarândate dela erariu, avem notar in comună, post de jandarmi afară de aceea o mulțime de oficanți respective slujitori erariali, cu cari poporul trăește in cea mai bună armonie, — avem casă notarială care numai spre fala comunei este. Cu totulul altcum stă treaba cu școala și cu biserica.

Trecând omul prin comună îl pune în

uimire frumoasa casă comunală (casă notarială) văzând rindul bun ce domnea acolo, dar' uitându-se la școală ce vede? o zidire toată deslipită, descoperită; în curtea școlaei un grajd tot descoperit ca va de el, încât în tot momentul amenință cu nimicirea totală.

Grădina școlaei e pe de toate lături desgrădită.

Dureros lucru.

Și cine este cauza? Unde sunt conducătorii? Nime nu se interesează de aceste, mai ales judele comunal care este tot o dată și tutorul al II-lea al sfinteii bisericii nu dă nici o mână de ajutor?

Zăbaltin la 14/26 Martie 1898.

Un credincios.

PARTEA ECONOMICĂ

Prăsierea gălițelor.

Cotețele și curțile de găini.

(Urmare).

Lungimea acestei lavite nu poate fi după plac. Scândura de deasupra sau locul de șezut are să fie 10 — 12 cm. de lat. Poate să fie văpsită cu vâpreală de oleu, ca în crepături insectele să nu se poată înmulți. Înălțimea are să fie dela 40 — 50 cm. Lavitele acestea se așează după trebuință și sunt pentru aceea mai potrivite decât rudele, pentru că sunt de aceeași înălțime și pe lângă aceasta se pot ținea totdeauna curate.

Curățenia cotețului este o cerință de căpetenie, căci găina este una dintre cele mai curate animale; aceasta o putem vedea din mișcările ei și în vreme ce mănâncă, ba și în toată înfătoșarea ei. Sămânța căzuată în murdărie o mănâncă numai când e foarte flămândă. Tina și mocirla o încungiură și nu intră în ea; penele le oblește cu ciocul le curăță, dacă penele sunt prăvuite, scutură, și tot deauna când poate se scaldă în nășip sau pământ.

Dar' și în cazul când găini nu i'ar plăcea curățenia, și atunci avem să ținem curat cotețul, unde are să petreacă cel puțin două treimi din viața ei, căci curățenia aerul și jumătatea sănătății pentru fiecare fință viețuitoare. Cotețul are să fie de curățit cât mai des și dacă podelele sunt de nășip sau de pământ, gunoarea găinei îngrădădit peste noapte trebuie să se tragă la o parte cu o greblă deasă: ear dacă podelele cotețului sunt de scânduri, pe care întins e încoșebi sub rudele sau lavitele de șezut, puțin nășip, acesta trebuie măturat. Părțile lemnoase ale cotețului trebuie spălate din când în când cu apă caldă ca să putem impiedeca înmulțirea insectelor; tot de aceea cel puțin de două ori pe săptămână și toamna părilețele trebuie vărui.

Găinilor le place să ouă în cuiburi; dacă nu au de acestea ouă acolo, unde află loc în chip de cuib. Nu-i ertat însă a lăsa, ca găinile se ouă pretutindeni, că atunci multe

- 14. Tărtăcuța brează
Tot câmpul nechează.
Glontul.
- 15. Dai de peatră nu se strică
Dai de apă se despică.
Hirtia.
- 16. De aci pân' la munte
Numai pături așternute.
Holdele.
- 17. Tândurică lemn uscat
Venită din Tarigrad.
Icoana.
- 18. Șade Făt-frumos
P'un munte de os.
Inelul.
- 19. Domnișor cu haine scurte
Mare lege ține'n curte.
Lacătul.
- 20. Am o blană lată
Stă în veci udată.
Limba.
- 21. Opa tropa prin obor
Op și eu cu capul gol.
Mămăliga.
- 22. Oastea unui Crai
Intr'un vîrf de pai.
Macul.
- 23. Ciocănel de piele
Cu două găurele.
Nasul.
- 24. Ce intră în toate
Și rămâne fără moarte?
Numele.
- 25. Am un car cu pae
Pe patru răstae.
Oaia.

- 26. Doi luceferei,
Ved lumea cu ei.
Ochiu.
- 27. Inima dracului
In mijlocul satului.
Primăria.
- 28. Bărnuță de os
Duce porcii în jos.
Pieptenele.
- 29. Ungur armat
Trece apa fără vad.
Racul.
- 30. Ce grăește pe turcește
Și nu știe, ce vorbește?
Rîndunica.
- 31. Intr'o scorboră uscată
Zace o cățea turbată.
Sabia.
- 32. Restei rece
Marea trece.
Șearpele.
- 33. Urlă lupul la hotarē
Și s'aude în altă țară.
Tunetul.
- 34. In valea lui Maimarac
Se dau Dracii peste cap.
Tăfălugii.
- 35. Doi saci de secară,
Cari satură o țară.
Țifele.
- 36. Pe un vîrf de ciopărtac
Două felii de dovleac...
Urechile.
- 37. Șade popa în cămară
Cu coadele afară...
Usturoiul.

- 38. Dobra grasă
Umple casa.
Ziuu.
- 39. Tândurica bradului
Veselia satului.
Vioara.
- Culesc de George I. Bulgărescu.

Snoave.

Un Săcui perzându-și boii, trimite pe fiul seu să-i caute. Acesta negăsindu-i, se întoarce cătră casă. Săcuiul îi strigă de departe:
— Găsit-ai boii, măi Iănos?
— Ba.
— Atunci du-te dracului după ei, că viu și eu călare.

Un Ovrei schimbător de bani (zaraf) stătea în ușa prăvăliei care era goală de tot. — Vine un Român și privind în lăuntru, zice:
— Bună marfă ai avut jupâne, de ai vândut-o toată.
Ovreiul voind a-și rîde de Român, îi răspunde:
— Am avut capuri de măgari...
— Bună marfă, îi zice Românul și șteț, toate le-ai vândut, numai unul ved că ți-a rămas.

După ce Dunezeu a făcut neamurile toate a venit Turcul și l'a întrebat Dumnezeeu:
— Ce-i, bre?
— Bine, doamne.
— De bine să fi.
Și de atunci binele a căzut pe capul turcului.
După el a venit Românul:
Cei, mă?
— Bine doamne.
— Ei! binele l'a luat Turcul.
— Dar eu!
— De dar să fi. Și de atunci Românul dăruiește la toți și lui nimenui...
In urmă a venit și țiganul.
— Ce vrei mă?
— Bine doamne.
— Binele l'a luat turcul.
— Dar eu?
Darul l'a luat Românul.
Țiganul a început să fluere de năcazi!
— De fluerat să fii. Și a rămas țiganul de fluerat.

Culesc de Moise Gaitic.

se prăpădesc. Avem dar' să găsim pen- ouarea găinilor cuiburi. Pentru locul de

Acete se acată în înălțime de 60 cm. păretele cotețului. Numărul coșercilor

la vreme tare geroasă, din cotețe potri- nte nici nu trebuie lăstate afară găinile.

„Ludwig Kossuth, als Königsmörder, Dieb und Betrüger entl. rot.“, adică pe românește:

Recurs. D-nii învățători Andreiu Russu și Avram Giurgiu, osândiți la câte 100 fl. amendă, ori 10 zile arest

Adunarea generală a Institutului „Al- bina“. Luni și-a ținut adunarea generală

Locurile vacante în direcțiune s'au întreg- it prin alegere, fiind aleși protopresb. Ioan

Nou avocat român în Făgăraș. Ni-se scrie, că dl Dr. Ioan Șenchea a

Himen. Dl Ioan Jurca, teolog absolvent al diecesei Caransebeșului și învățator

Patru prinți noi. Am dat și noi notiță despre stirea, că cu prilejul jubileului de

Pallvicini, contele Károlyi Alajos și contele Festetics Tassilo.

Kossuth în lumină maghiară. Un preot romano-catolic, numit Ignatie Zimándy, a

Preotul Zimándy însă nu s'a înfricat de înjurăturile foilor ungurești, ci și-a pu- blicat cartea și în nemțește, ca să o poată

Spre a ne face o închipuire barem, că ce și cum scrie acest preot despre „sfintul“

„Ludwig Kossuth, als Königsmörder, Dieb und Betrüger entl. rot.“, adică pe românește:

„Deutscher Volksblatt“ provocându-se la cartea lui Zimándy, serie despre Kossuth

Recurs. D-nii învățători Andreiu Russu și Avram Giurgiu, osândiți la câte 100 fl. amendă, ori 10 zile arest

Adunarea generală a Institutului „Al- bina“. Luni și-a ținut adunarea generală

Locurile vacante în direcțiune s'au întreg- it prin alegere, fiind aleși protopresb. Ioan

Nou avocat român în Făgăraș. Ni-se scrie, că dl Dr. Ioan Șenchea a

Himen. Dl Ioan Jurca, teolog absolvent al diecesei Caransebeșului și învățator

Arderea unei păduri grofești. Se scrie din Nyirbator, că pădurea contelui Károlyi

o zi și o noapte neîntrerupt, ca să stingă focul. Causa, din care pădurile au luat foc,

D'asemeni a ars pădurea „grofească“ de la Ramna (comitatul Aradului).

Foc mare în Obreja. Mare nenorocire a căzut pe sârmanii slovaci din comuna Obreja

Tunete și fulgere în Martie. Peste co- muna Mado din comitatul Zemplén a ve- nit Duminecă o furtună cu ploii torențiale

„Liga Română“ din București ni-a sosit pe căi lăaturalnice, căci la postă nici în plic nu scapă ochilor

Cel puțin odată pe săptămână să i-se frece astfel hrean pe sub nas și

Plângere. Din Doman (lângă Recița) ne vin plângeri împotriva preotului Ioan Oprea,

Medic român în Karlsbad. Med. Univ. Dr. Romulus L. Crăciun, medic clinic în

Ord. din 1 April—1. Octomvrie dela oarele 6—11 a. m. și 2—5 p. m. în Muhlbad-

Doritorii ce vor a-și procura porumb (cucuruz) românesc, calitate bună,

Nșă. Nu ni-ai dat nici numele D-Tale nici comuna despre care vorbești. Cum să

ști să cumpenească vrednicia candidaților și să aleagă pe cel mai bun.

P. S. Glimboaca. Dacă și se va mai în- tâmpla să n-o primești regulat (d'aici ex- pedarea se face în regulă) scrie-ne, să re- clamăm până la minister, că nu vrem să

D. L. Coroiu. Dacă s'ar face proces, iei d-ta răspunderea înaintea judecării? Numai

D. P. c. S. sebeș. În numărul dublu pu- blicăm numai populare.

In afacerea dela Toracul-Mare declarăm că nu mai publicăm nimic. Nu vrem să contribuim, ca cearta să se urmeze încă în- tre cei doi învățători, mai ales că vedem

Tergurile din săptămâna viitoare. 22—28 Martie st. v.

Duminecă, 22: Tășnad, Sân-Nicolaul-mare, Șeitin, Mada, Vêrșet. — Luni, 23: Veres- mort, Zorlențul-mare, Gheorghio-St.-Miclăuș,

Cursul pieței de săptămână din Arad.

Table with 2 columns: Item (Grâu de frunte, rënd, Secara, Orzul, Ovșul, Cucuruzul) and Price (fl. 11.20 până 12.20, etc.)

Table with 2 columns: Item (Făină albă, rënd, Secara, Orzul, Ovșul, Cucuruzul) and Price (Nr. 00 fl. 20.80, etc.)

Invita re la abonament

Deschidem prin aceasta abonament pe anul 1898 la

„TRIBUNA POPORULUI“

Condițiunile de abonament, însemnate și în fruntea foii, sunt cele următoare:

Table with 2 columns: Duration (Pe un an, Pe 1/2 an, Pe 1/4 an, Pe o lună) and Price (fl. 10.—, 5.—, 2.50, 1.—)

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu 2 fl. pe un an, având o întindere de 8 pagine: cele 4 pagine

Domnii cari se abonează la foaia de zi cu 10 fl. pe an, nu au să mai plătească nimic pentru adausul po- poral dela numărul de Dumineca.

Administrația „TRIBUNA POPORULUI“

ULTIME ȘTIRI

Comandantul armatei.

Viena, 1 Aprilie.

Probabil că mâne se va publica decretul prin care arhiducele Francisc Ferdin-

Editor: Aurel Popovici-Barcianu. Redactor responsabil: Ioan Russu Știrianu.

NOUTAȚI

Arad, 1 Aprilie n. 1898.

5956 sz.
1897 tkvi.**Arverési hirdetmény kivonat.**

A borosjenői kir. Járásbiróság mint tkvi hatóság közhírré teszi hogy, a „Victoria“ takarékos és hitelintézet aradi cég végrehajthatónak Bibárcz Luon szőlősi lakos végrehajtást szenvedő elleni 230 frt — kr. tőke követelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte, minek folytán a borosjenői kir. járásbiróság kerületében fekvő és az szőlős csigeréli községi 333 sz. tkvben A I. 4 és A I. 1 sorsz. 1830 és (59—60) hrszám alatt foglalt beltelkes ház és kenderföldből álló ingatlanok és pedig a beltelkes ház 513 frt, a kenderföld pedig 9 forintban megállapított kikiáltási árban az 1898 évi április hó 21-ik napján délelőtti 10 órakor Szőlős csigerél községében megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni, u. m:

1. Ha a kikiáltási áron felül ígéret nem tétetik, az elárverelendő ingatlan a kikiáltási áron alul és elfog adatni.

2. Árverelni kívánók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 51 frt 30 kr. és — frt 90 krt. készpénzben, vagy az 1881 évi November hó 1-én 333 sz. a kelt igazságügyminiszteri rend. 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60 t.-cz 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál törént előleges elhelyezéséről kikiáltott elismervényt átszolgáltatni.

Az árverési feltételek többpontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. Járásbiróság mint tkv. hatóság és Szőlő, Pankota és Gyarmata község előljáróságánál megtekinthető.

Borosjenőn a kir. járásbiróság tkvi hatósága, 1897 évi November hó 17-ik napján.

Bitto

kir. jbirő.

Banca generală de asigurare mutuală.

(33) 44—

„TRANSILVANIA“

IN SIBIU.

asigurează pe lângă condițiunile cea mai favorabile:

1. in contra pericolului de foc și exploziune; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobile etc;

2. pe viața omului in toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri in cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri să dau, și oferte de asigurări să primesc din comitatele: Arad, Bichș, Bihor, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal prin

Agentura principală din Arad.

(Strada Széchenyi Nr. 1, casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan, etagiul al II.)
precum și prin agenturile cercuale și speciale.

Cel mai sensațional roman al literaturii moderne. În limba engleză s'a vîndut în cincizeci de mii de exemplare. Succes colosal. Tradus în toate limbile europene.

In românește de **Afin dela Tuscia** a apărut acum.**TRILBY**

Prețul unui exemplar: direct fl. 1.30. În librăriile din monarhie fl. 1.60. În România și străinătate 4 lei

133 6—10

Deposit general:

Afin dela Tuscia, tipografia Uhrmann, Temesvár Ungaria.

„Cassa de păstrare în Mercurea“**societate pe acții.**

Primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

1. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.

2. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 (trei) luni cu 5 1/2%.

3. Depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițând starea cassei, depunerile se respălătesc îndată și fără anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri, la cerere se trimite ori-și-cui gratuit.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face prin postă și se resolvă cu reîntoarcerea ei.

DIRECTIUNEA

„Cassei de păstrare în Mercurea“

11—

SOCIETATE PE ACȚII

121

NOUĂ PRĂVĂLIE

DE

VESTMINTE BĂRBĂTEȘTI ȘI DE COPII**ÎN ARAD.**

Subscrisul aduc la cunoștința onoratului public, că prăvălia mea de până acum,

de ghete, pălării și obiecte de modă pentru bărbați

'mi-am îmbogățit'o prin

un depou de vestminte bărbătești și de copii.

Vestmintele sunt fine și ieftine, pe fie-care bucată e pe „prețul fix“ cât se poate mai mic

Ținerea marfei preste timpul sezonului, în prăvălia mea este eschizat.

În prăvălia mea se pot căpăta acum tot felul de articli aparținători branșei îmbrăcămintelor, onoratul public prin comenzi făcute la mine, poate deci să facă crutare de timp și de bani.

Recomandându-mi noua întreprindere bunăvoinței și sprijinul on. public cumpărător, rămân

cu distinsă stimă:

(149) 1—3

LUDOVIC MÁRKUS

Arad, strada Andrassy Nr. 17